

dvůr. Také markraběnka měla svůj zvláštní dvůr. Oba dvory, mimo hořrychtěře a komoru, zanikaly, nebylo-li na Moravě zvláštního markrabího.

Dvorští úředníci dohromady tvořili jádro rady, kde k nim přistupovali také ještě předáci zemští (preláti a šlechtici). S radou tou se radil markrabí, když chtěl a považoval to za vhodné. V tomto zcela primitivním a nesorganiso vaném sboru spočíval také na Moravě základ k pozdějšímu zemskému soudu, radě zemské a sněmu. K přesnému rozvrstvení těchto orgánů došlo však teprve později. V době markrabat přemyslovských vykonávaly dvorské sjezdy úředníků a předáků všechny tyto funkce. Vedle porad konány tu i soudy, zvláště o svobodný šlechtický majetek. Tyto dvorské schůze zůstaly i v době bezprostřední vlády, konány isouce pod předsednictvím komorníka zemského. Pevného sídla pro ně nebylo. Byly konány v sídlech krajských soudů tehdejších. Neboť Morava se dělila od konce XII. stol. na řadu krajů, v nichž až do konce XIII. století vykonávali nižší správu zvláštní úředníci a soudnictví cudy krajské. Na nich soudili úředníci za přísednictví šlechty krajské.

V těchto soudních a správních sborech vtěleno bylo v této době vše, co obmezovalo markrabího. Jinými slovy, bylo to jádro stavů, které zvláště v bouřlivých dobách po smrti Přemysla II. a po vymření rodu přemyslovského se rozvinulo, třebaž všechno jeho oprávnění spočívalo stále ještě jen a jedině na právu obyčejovém.

Vláda přemyslovských markrabat přináší na Moravu také právo lenní a koloniaci. Právo lenní nenabylo na vlastní Moravě, nehledíme-li k statkům biskupa olomouckého, příliš velkého významu, ač byla léna tehdy rozstříknuta po celé zemi. Rychle vyvinuvší se stavovství zabránilo přílišnému proniknutí živilů lenních. Za to koloniac podstatně změnila na Moravě ráz usídlení a života. K původnímu českému obyvatelstvu přivedla do severního a jižního pruhu pohraničního, do některých ostrovů a většiny měst Němce, urychlila přeměnu dosavadního hospodářství naturálního v peněžité, rozmnožila počet vsí a založila města, a také hospodářství na velkostatku vtiskla nový ráz, obmezujíc dvory ve prospěch selských činžovních statků.
(Dokončení příště.)

Výklad a kritika rakouských řádů habilitačních.

František Weyr.

(Pokračování.)

b) Část formální. (Řízení habilitační.)

I. O žádosti habilitační rozhoduje v první instanci sbor profesorský oné fakulty (vysoké školy technické), na které se

žadatel hodlá habilitovati. Ministr vyučování potvrzuje udělení veniae docendi (§ 10. hab. řádu: Nach Abhaltung des Probevortrages hat das Kollegium Beschluss zu fassen, ob dem Kandidaten die venia docendi zu erteilen ist oder nicht. § 11.: Der Beschluss des Professorenkollegiums ist dem Unterrichtsminister zur Bestätigung vorzulegen.) Z uvedeného textu plyne, že rozhodným jeví se usnesení profesorského sboru, který který vlastně »uděluje« veniam docendi, kdežto ministerstvu přísluší toliko »potvrzení« onoho usnesení resp. udělení. Názor ministerské praxe jest poněkud jiný; o tom níže.

Profesorský sbor habilitační žádost buď 1. a limine odmítne, nebo 2. zahájí o ní meritorní řízení.

ad 1. A limine (»sofort«, § 6.) má žádost býti odmítnuta, když žadatel nepodal průkaz náležitostí vyjmenovaných v §u 3. (doktorát, habilitační spis,^{*}) dvouletá lhůta) a v §u 5. (přílohy k žádosti: curriculum vitae atd.). Další důvody odmítnutí a limine uvádí § 6.: a) když profesorský sbor má za to, že zamýšlené přednášky co do svého obsahu nepatří na fakultu, nebo b) »wenn aus einem anderen in der Persönlichkeit des Bewerbers gelegenen Grunde sich die Erteilung der veniae docendi als unzulässig darstellt«.

Co týče se náležitostí §u 3., je jasno, že sem patří i případ, když na první pohled (t. j. bez bližšího zkoumání ve smyslu §. 7. hab. řádu) je jasno, že podaný spis nevyhovuje požadavkům §u 3. (vědecká metoda, samostatnost). Profesorský sbor není zajisté povinen dáti ve smyslu §u 7. podobnou publikaci prozkoumávatí odborníky. Pokud jde o náležitosti §u 6., je případ sub a) uvedený jasný a nevyžaduje dalšího výkladu. Méně jasný je však případ sub b).

Stará norma habilitační stanovila v §u 5. výslovně: »Auf Grund der Probevorlesung, des Kolloquiums, der vorgelegten wissenschaftlichen Arbeit und seiner sonstigen Kenntnisse von der Sittlichkeit und Ehrenhaftigkeit des Charakters des Bewerbers, gibt der Lehrkörper seine Entscheidung über die Zulässigkeit oder Nichtzulässigkeit desselben zum Privatdozieren«. Toto ustanovení jest jasné a zřejmé: profesorský sbor neměl zkoumat jen vědeckou kvalifikaci, nýbrž též »čestnost« a »mravnost« kandidátovu a to v meritorním řízení, nikoliv v předběžném, jak tomu jest dle nynějšího hab. řádu. Tyto vlastnosti jeví se tudíž též jako podmínky habilitace a to rovnocenné podmínkám vědeckým. »Mravnost« a »čestnost« měly býti zkoumány »auf Grund seiner sonstigen Kenntnis«, t. j. profesorský sbor měl se

^{*}) Dle výnosu ministerstva vyučování ze dne 16. února 1891 č. 1176 (Beck-Kelle, str. 176) je přípustný i anonymní nebo pseudonymní spis, pokud jen o autorství žadatele není žádné pochybnosti.

patrně omeziti na to, co mu bylo v tomto směru známo a nepátrati snad teprve po příslušných okolnostech. Starý hab. řád jeví v tomto svém ustanovení zřejmé stopy názorů doby, ve které vznikl: přiděluje korporaci, která dle své podstaty může býti jedině povolána k tomu, aby posuzovala v ě d e c k o u kvalifikaci, přímo p o l i c e j n í f u n k c e, jež jsou jí nedůstojny a ostatně i velmi nebezpečny pro rozvoj vědy a objektivní posuzování habilitačních žádostí. Profesorský sbor konkuruje zde zcela patrně s policejními úřady. Že by jeho požadavky měly dle úmyslu hab. řádu býti přísnější než požadavky policejních úřadů, toho nelze tvrditi. Stačí zajisté pro »mrvnost« a »čestnost« kandidáta habilitace, když vyrovná se obecné státoobčanské »mrvnosti« a »čestnosti«.

Je více než pravděpodobno, že passus »in der Persönlichkeit des Bewerbers gelegenen Grund« v nyní platném hab. řádu znamená dle úmyslu jeho autorů něco podobného jako právě zmíněné ustanovení staršího hab. řádu. P ř e v z e t í t o h o t o z a s t a r a l é h o a n e m o d e r n í h o p ř e d p i s u d o n o v é h o h a b i l i t a č n í h o ř á d u d l u ž n o c o n e j v í c e l i t o v a t i. Předpis ten přisuzuje v ě d e c k é korporaci funkci, kterou ani řádně vykonávatí nemůže. Uvažujeme-li o tom, jaké jsou vlastně důvody »spočívající v osobnosti žadatelově«, pro které by profesorský sbor mohl odmítnouti kandidáta, jenž jinak úplně ba třeba skvěle vyhovuje všem vědeckým požadavkům hab. řádu, shledáváme, že jest tímto novým, velmi širokým a neurčitým vymezením (u srovnání s ustanovením starého hab. řádu) sankcionována přímo čirá libovůle profesorského sboru: on mohl by odmítnouti kandidáta pro náboženství jeho, pro národnost, pro pohlaví, — a konečně i proto, že krátce osobnost jeho není sboru sympatickou. Kandidát má všem, jak ještě o tom bude jednáno, právo odvolání k ministerstvu, byli se svou žádostí odmítnut. I tato druhá instance má však stejnou volnost při rozhodování o tom, zda ta ona osobní vlastnost kandidátova činí udělení veniae docendi »nepřípustným« (unzulässig), ježto nikde není výslovně stanoveno, k t e r é vlastnosti by zakládaly onu »nepřípustnost« (starý habilitační řád mluví aspoň o »mrvnosti« a »čestnosti«). Chce-li proto praxe aspoň částečně nahraditi nedostatky platné právní normy, musí si uvědomiti, že při nejmenším nelze u kandidátů docentur činiti v onom »osobním« směru větších požadavků, než činí státní správa u kandidátů vysokoškolských profesur, spíše však menší, poněvadž soukromý docent nestává se udělením veniae docendi státním (veřejným) zřízencem, nýbrž zůstává soukromníkem i jako učitel vysokoškolský. Že by pak profesorské sbory při návrzích na obsazování uprázdněných profesur měly snad dbáti též osobních momentů, snad společenského chování a postavení

kandidátů, nebo dokonce snad osobních sympatií a antipatií, jest názor naprosto zavržitelný. Nad to umožňuje taková praxe neomezené protekcionářství a podporuje kliky a koterie. Vždyť profesorský sbor neznamená nějakou uzavřenou společnost, která by měla právo ve svém zájmu všestranně rozhodovat o osobách, které chce či nechce pustit do svého středu. Takovým způsobem zajisté nelze vykládati autonomii vysokých škol a profesorských sborů zvlášť. Jejich autonomie není v první řadě právem, nýbrž p o v i n n o s t í. A tato povinnost velí, aby při výběru osob bylo dbáno zájmu vědy, nikoliv zájmu, sympatie či antipatie profesorské korporace. Vše to platí zajisté i o soukromých docentech. Svěho práva, plynoucího z hab. řádu, totiž rozhodovati i o »osobnosti« kandidátů docentur, neměly by proto profesorské sbory příliš hájiti, nýbrž spíše odmítati, jsouce si vědomy, že jakožto ryze vědecké korporace jsou povolány toliko k rozhodování vědeckých otázek. De lege ferenda jest tudíž žádati, aby prozkoumávání »osobních« vlastností kandidátů bylo profesorským sborům vzato a přirknuto výlučně oněm činitelům, kterým dle podstaty věci přináležejí: správním úřadům, v první řadě ministerstvu. Těm ovšem zůstati musí, poněvadž zde musí býti instance, kerá by vylučovati mohla kandidáty z jiných než vědeckých důvodů. Těchto důvodů může býti celá řada; mohou to býti po př. i příčiny f y s i c k é, kromě těch o nichž bude ještě níže řeč (str. 22.). Stačilo by, kdyby profesorský sbor měl právo upozorňovati nadřízenou instanci na podobné okolnosti.

Mám za to, že v mém návrhu nelze spatřovati omezení autonomie vysokých škol, poněvadž jim má býti profesorským sborům vzata funkce, k níž dle své podstaty vůbec nejsou povolány. Ostatně ani v materiálním ohledu nelze v tom spatřovati omezení autonomie, ježto bez toho bez vůle (svolení) vyučovací správy již nyní nikdo nemůže se státi ani profesorem, ani docentem.

Na tomto místě dlužno se již zmíniti o velmi povážlivém nedostatku hab. řádu, jenž spočívá v tom, že profesorskému sboru není stanovena žádná lhůta pro vyřízení habilitačních žádostí a to ani pro vyřízení meritální, ani pro odmítnutí žádosti a limine. Nelze nahlédnouti, proč by profesorský sbor neměl býti vázán slušnou lhůtou (na příklad jednoroční), byť i snad bez zvláštní sankce. Rakouský právní řád, jak známo, velmi nerad váže úřady výslovným stanovením lhůt pro vyřízení záležitostí úředních. V jistých případech jsou obavy zákonodárcovy jistě oprávněny, v našem však nikoliv. Stanovení lhůty mělo by velmi blahodárný účinek ve prospěch kandidátů habilitace, kteří za platnosti nynějšího hab. řádu čekají někdy velmi dlouho na vy-

řízení svých žádostí. V mnohých případech mohou profesorské sbory v prosté nečinnosti spatřovati vítaný a jednoduchý prostředek, jak zhostiti se nešťastného kandidáta tím, že mu neko-
nečným čekáním zprotiví habilitační úmysl. Vůči tomu je nyní kandidát úplně bezbranným.

ad 2. Není-li důvodu k odmítnutí habilitační žádosti a li-
mine, překročí sbor k meritornímu řízení, které rozpadá se ve 3
části: a) zkoumání habilitačního spisu, b) kollokvium s kandi-
dátem a c) přednáška na zkoušku. V každém z těchto tří stadií
může býti kandidát definitivně odmítnut.

ad a) Profesorský sbor překročí k bližšímu zkoumání habili-
tačního spisu tím, že jej dá prozkoumati odborníky, zvolenými
z jeho středu za tím účelem, aby bylo zjištěno, má-li práce vě-
deckou cenu čili nic («... hat das Professorenkollegium eine
Prüfung der Habilitationsschrift durch aus seiner Reihe ge-
wählte Fachmänner vorzunehmen und auf Grund dieser Prü-
fung Beschluss zu fassen, ob der wissenschaftliche Wert der Ha-
bilitationsschrift die Erteilung der veniae docendi zu begründen
vermag»; § 7. hab. řádu). Komise zvolená ve smyslu §u 7. má
však mimo zkoumání vědecké hodnoty habilitačního spisu —
jen o tomto úkolu výslovně jedná § 7. — zajisté také zkoumati,
zda-li žádost habilitační vyhovuje ustanovení §u 2. hab. řádu,
dle něhož nelze nabýti veniam docendi pro libovolně omezenou
část některé vědy, nýbrž toliko pro celý obor některé discipliny
nebo větší část její, kterou možno považovati za celek.*) Habi-
litační řád tedy předpokládá, že ve všech případech budou v
profesorském sboru odborníci, schopní k posouzení habilitač-
ního spisu. Pokud hab. řád vztahujeme toliko na university, jest
tento předpoklad zcela případný. Jinak ale, když uvážíme, že
hab. řád platí též pro vysoké školy technické a že okruh discip-
lin, které ve smyslu hab. řádu k těmto vysokým školám »přiná-
leží«, není nijak blíže stanoven. Tu může se státi (a stává se
též ve skutečnosti často), že v kolegiu profesorském není od-
borníků, kteří by spis posuzovati mohli (na př. při habilitacích
z předmětů státovědných na technikách, kde není profesury pro
tyto obory, nebo z předmětů lékařských, sociálně-filosofických
atd.), a jsme tudíž nuceni k extensivnímu výkladu hab. řádu v
ten smysl, že profesorský sbor jest v takovém případě oprávněn
vyžádati si dobré zdání od odborných činitelů mimo profes-
orský sbor stojících. Že by to musily býti nutně příslušné fa-
kulty universitní nebo jiné techniky, nelze tvrditi, ačkoliv jistě
se takovýto způsob nejvíce zamlouvá. Mohl by býti zajisté po-
žádán o úsudek po př. i soukromý učenec. — § 7. klade opět-
ně váhu na v ě d e c k o u hodnotu spisu. Nestačí tedy zcela zřejmě

*) Srovn. k tomu výnos min. vyuč. ze dne 10. X. 1877, vydaný ještě
za platnosti starého hab. řádu. (Viz Beck-Kelle, str. 186.)

spis, který má třeba vynikající hodnoty p r a k t i c k é. Upotřebitelnost spisu v praxi, chvála a třeba i výslovné vyznamenání jeho se strany praxe (udělením ceny a pod.) není o sobě žádným důvodem pro udělení veniae docendi. (Zdá se to sice býti samozřejmým; vyskytl se však před léty přece u nás případ, který tomu nasvědčoval, jak mylně chápe často veřejnost pravý smysl a účel habilitace. Napomáhají tomu arcif i nejasné představy o hranicích mezi teorií [vědou] a praxí.)

ad b) Dopadne-li posudek, pokud se týče usnesení profesorského sboru o něm pro kandidáta příznivě (jinak bude dle Šu 8. kandidát definitivně odmítnut), má býti žadatel připuštěn k »vědecké rozpravě, tak zv. kollokvii« (zur wissenschaftlichen Besprechung, dem sog. Kolloquium; § 8.) a zároveň vyzván, aby udal tři themata pro případnou přednášku na zkoušku. Děkan určí místo a dobu kollokvia, které se má díti v přítomnosti sboru profesorského. Toto ustanovení (§§ 9., 10.) bylo však v nejnovější době změněno. Na základě Nejv. rozhodnutí ze dne 20. března 1915 změnilo totiž ministerstvo kultu a vyučování výnosem ze dne 8. dubna 1915 č. 10.423 habilitační řád a povolilo, aby kandidát mohl konati kollokvium a přednášku na zkoušku před zvolenou k tomu komisí a nikoliv ve schůzi sboru profesorů; ve schůzi sboru profesorů musí býti však usneseno o dalším habilitačním postupu. (Výjimku z původního předpisu §§. 9. a 10. připouštělo ostatně již ministerstvo pro určité university resp. jejich fakulty; viz Beck-Kelle, str. 172.) Kollokvium konají s kandidátem oni odborníci, kterým bylo svěřeno prozkoumání habilitačního spisu, ostatní členové sboru jsou však oprávněni účastniti se ho (§ 9.).

Je otázka, jaký účel má ono kollokvium. Patrně není »zkouškou« v běžném slova smyslu (jinak by je hab. řád nazýval tímto jménem), t. j. zkoumáním, zda-li ovládá kandidát jisté kvantum pozitivních vědomostí. Není zkouškou, nýbrž »rozpravou« (Besprechung). Bez odporu jest tudíž hlavním účelem rozpravy, aby profesorský sbor nabyt přesvědčení, že habilitační práce pochází skutečně od kandidáta. Rozpravou musí kandidát podati důkaz, že jest schopen »vědeckou methodou a samostatně« (§ 3.) pracovati v oboru, jež si zvolil. Svou literární práci prokazuje žadatel tuto schopnost pouze ve příčině určitého »problému« onoho oboru (vědy). Proto výslovně stanoví poslední věta Šu 9. hab. řádu, že »rozprava není omezena na thema vědeckého pojednání kandidátova, nýbrž že se má, vycházejíc z jeho obsahu, vztahovati na celý obor, o němž zamýšlí kandidát konati přednášky«. Rozumí se arcif, že ten, kdo prokázal schopnost dle §. 3. hab. řádu, musí nutně také ovládati obsahově příslušnou disciplínu (pokud jde o konkrétní poznatky, literaturu a pod.). Hab. řád však klade zřejmě váhu na onen formální mo-

ment (§ 3.) a to jak pro zkoumání habilitačního spisu, tak pro »vědeckou rozpravu« dle §u 9. Stručně dal by se proto snad účel habilitačního kollokvía charakterisovati tím, že rozprava nemá zjišťovati, co kandidát v í, nýbrž to, co u m í (dovede). Při obyčejných »zkouškách« (státních a jiných) má se věc obrátit; při habilitační rozpravě se ono prostě »vědění« na základě příznivého posudku habilitačního spisu již předpokládá (aspoň všeobecně).*) Tím naznačena jest všeobecná povaha habilitační rozpravy, kterou liší se od obyčejných zkoušek, a rovněž tak důvody, pro které profesorský sbor po př. může označiti kollokvium za nedostatečné. Zásadní hledisko platného hab. řádu dlužno prohlásiti za správné.

ad c) Třetí stadium habilitačního řízení v první instanci tvoří »přednáška na zkoušku«. Její účel vysvítá jasně z hab. řádu: má jí býti zjištěna »způsobilst kandidáta k volné (mluvené) přednášce«. (§ 12: »Befähigung zum mündlichen Vortrage«.) Netoliko nedostatek praxe v tomto směru (který se ostatně dá nahraditi pečlivou přípravou kandidáta, t. j. po př. přímým memorováním přednášky), nýbrž i určité fysické vady — jako koktavost, šeptání a pod. — mohou zde býti spravedlivými důvody pro zamítnutí habilitační žádosti. (O ostatních fysických vadách viz výše.) Jasně jest, že na všechnen způsob dlužno vyžadovati od kandidáta v o l n ý přednes, že tedy pouhé »čtení« (Vorlesung) nestačí. — Dle §u 10. má profesorský sbor z návrhů kandidátových (§ 8.) zvoliti thema přednášky a děkan určí mu den, kdy přednáška na zkoušku má se konati. Ze znění příslušného předpisu (»fällt das Kolloquium zur Befriedigung des Professorenkollegiums aus, so ist dem Kandidaten vom Dekan der Tag des Probevortrages zu bestimmen...« § 10.) plyne, že zpravidla má mezi rozpravou a přednáškou na zkoušku uplynouti jistý čas, t. j., že nemají obě bezprostředně následovati za sebou. Kandidát má tedy čas na přípravu a může tudíž, jak již s vrchu naznačeno, nedostatek praxe ve volném přednášení nahradit jiným způsobem, na př. memorováním dotčené přednášky. I kdyby dle předpisu měla přednáška na zkoušku následovati bezprostředně po rozpravě, nedalo by se to zameziti, poněvadž zmíněný již návrh tří themat se strany kandidáta má se státi již na počátku d r u h é fáse meritorního řízení habilitačního, a kandidát mohl by tudíž, i kdyby mu bylo zvolené thema ohlášeno teprve bezprostředně před přednáškou, svůj nedostatek v praxi volného přednesu nahraditi tím, že se připraví do předu na všechna tři themata. Z toho plyne pak, že dle úmyslu hab. řádu

*) Že tomu skutečně tak jest, tomu nasvědčuje též předpis §. 13. o rozšíření veniae docendi na širší obor (viz o tom níže); zde odpadá totiž nové kollokvium, což nebylo by možno, kdyby kollokvium mělo se zjišťovati, co kandidát »ví« a ne, co »umí«.

mají vlastně v první řadě rozhodovati o odmítnutí žádostí habilitačních v tomto třetím stadiu zmíněné fyzické nedostatky žadatelovy, ježto z přednášky na zkoušku profesorský sbor nikdy s jistotou usouditi nemůže, zda kandidát skutečně volně vykládá (přednášeti) umí, či zda snad pouze odříkal připravenou přednášku z paměti.

Ku přednášce na zkoušku mají přístup všichni profesoři a docenti u n i v e r s i t y (nejen dotčené fakulty) a hosté, kteří byli profesorským sborem výjimečně připuštěni (§ 10.).

O tom, zda-li přednáška na zkoušku vyhovuje čili nic, nemá se usnášeti profesorský sbor zvlášť (tak jako o habilitačním spisu — § 7. — a rozpravě — § 10.), nýbrž »po odbytí přednášky má kollegium se usnésti, zda kandidátovi jest udělití veniam docendi čili nic«. Je jasno, že v tomto konečném usnesení jest implicitě obsaženo též usnesení o přednášce na zkoušku, poněvadž ve třetím stadiu meritorního řízení habilitačního může býti kandidát odmítnut toliko pro nedostatečný výsledek přednášky.

Dodati dlužno ještě, že povaha a ráz instituce soukromé docentury vylučuje, aby při rozhodování o habilitační žádosti měla býti rozhodnými hlediska o s o b n í potřeby nových docentur. Pro kandidáty neplatí žádný »numerus clausus«, t. j. pro týž předmět může se na téže fakultě habilitovati libovolný počet docentů; zejména potřeba posluchačstva nemůže rozhodovati, poněvadž instituce naše neslouží jen posluchačům, ba ani ne v první řadě jim.

První stadium (zkoumání habilitačního spisu) musí býti vyřízeno ve všech případech bez výjimky. Naproti tomu mohou následující dvě stadia b) a c) dle řu 12. odpadnouti a to buď obě nebo aspoň stadium třetí. Jde-li totiž o »muže« (srov. k tomu výše str. 16.), kteří požívají ve vědě vynikajícího jména, může profesorský sbor spokojiti se s předložením vědeckých děl a upustiti od kolloquia a přednášky na zkoušku. Kromě toho může býti přednáška na zkoušku prominuta i tehdy, když schopnost kandidátova k ústní přednášce jest již nepochybně prokázána.

2. Ř í z e n í r e k u r s n í. »Proti usnesení profesorského sboru, kterým udělení veniae docendi bylo zamítnuto, jest přípustné odvolání k ministerstvu vyučování« (§ 11.). Lhůta pro podání rekursu není pohříchu stanovena; může tedy odmítnutý kandidát rekurovati kdykoliv. O rekursním řízení není v hab. řádu žádného dalšího ustanovení.*) Nedostatek tento, jevící se ostatně též ve starém hab. řádu, vyvolal proto již za platnosti tohoto

*) Dle výnosu ministerstva vyučování ze dne 10. srpna 1901 č. 22.223 (Beck-Kelle, str. 179), nemá kandidát práva nahlédnouti do úředních spisů habilitačních (referátů atd.).

pochybnosti zejména o tom, jak vlastně jsou rozděleny kompetence mezi oběma instancemi. Výnosem ministerstva vyučování ze dne 20. dubna 1875 čís. 5400, Věstník čís. 24 (Mayrhofer IV., str. 1070), byl v té příčině hab. řád vykládán tak, že »rozhodování v záležitostech habilitačních není nikterak mezi fakultou a ministerstvem rozděleno v ten způsob, že by ona měla rozhodovati o vědecké a didaktické schopnosti kandidátově, kdežto ministerstvo by rozhodovalo o »politické a sociální integritě« jeho, nýbrž že rozhodnutí přísluší v p r v n í i n s t a n c i fakultě, v druhé ministerstvu, a že tedy může býti ministerstvem odepřeno schválení habilitace ze všech důvodů, pro které může fakulta přípuštění kandidáta odmítnouti«; to plyne prý již z výslovného práva odvolání, jež přísluší kandidátu: »nelze nahlédnouti, jaký význam by mělo ono právo, kdyby rozhodnutí vskutku bylo rozděleno mezi fakultou a ministerstvem, a kdyby tedy každá z těchto instancí měla rozhodovati o něčem jiném«. Argumentace tohoto výnosu vztahuje se ovšem na případ neschválení usnesení profesorského sboru, jímž se veniae docendi uděluje. Je-li správnou, platí stejně též pro nový hab. řád, poněvadž má v zásadě táž ustanovení jako starý. Výsledek její dlužno de lege lata uznati za správný, byť i de lege ferenda za naprosto neuspokojivý, logický postup její nezdá se nám však býti zvlášť podařený. O »dvou instancích« ve smyslu tohoto výnosu možno v přesném slova smyslu mluvití toliko v případě odmítnutí habilitační žádosti profesorským sborem, poněvadž platnost tohoto odmítnutí nevyžaduje schválení ministerského. Jde-li však o neschválení kladného usnesení profesorského sboru — tedy právě o případ, který má onen výnos na mysli —, nelze mluvití o dvou instancích v přesném slova smyslu, poněvadž rozhodnutí »první instance« nabývá platnosti teprve schválením, jež vyslovuje druhá. Z poukazu na rekursní právo žadatelovo lze sice dovodití, že profesorský sbor rozhoduje též o tom, o čem rozhoduje ministerstvo (totiž o »osobnosti« žadatelově; to plyne však již ze znění hab. řádu!), není však možno pouhým tímto poukazem rozřešití spornou otázku, je-li ministerstvo povoláno rozhodovatí t ě ž o vědecké a didaktické způsobilosti.

Není-li ovšem v hab. řádu nic bližšího řečeno o důvodech, pro které může ministerstvo odmítnoutí schválení, pak dlužno připustití možnost, že ministerstvo jest oprávněno tak učinití z kteréhokoliv důvodu, který po př. může vésti profesorský sbor k odmítavému usnesení.*) Jiná otázka arcí jest, zda minister-

*) Jiný názor než výnos shora uvedený, projevuje o té věci výnos ministerstva vyučování ze dne 18. ledna 1869 čís. 10.462 (Mayrhofer, IV., str. 1070). Tam praví se, že odvolání proti odmítnutí habilitační žádosti má mítí jen ten smysl, »dass durch denselben (roz. rekurs) das Unterrichts-

stvo jest vůbec schopno zjednati si veškeré nutné předpoklady pro přezkoumání rozhodnutí profesorského sboru ve směru vědecko-didaktickém. Seznali jsme, že profesorský sbor může odmítnouti žádost kandidátovu ve všech 3 stadiích meritorního řízení habilitačního. Odmítne-li žádost v prvním stadiu, pak jde v řízení rekursním patrně o to, aby přezkoumán byl habilitační spis. Ministerstvu jako takovému nelze ovšem zpravidla přisouditi schopnost, aby kontrolovalo vědecká dobrá zdání fakulty; je zde však přece předmět lehce a všeobecně přístupný (habilitační spis), který může ministerstvo dáti prozkoumati odborníkům jiným; nad to mohou již v době rekursního řízení býti po př. publikovány jiné literární posudky habilitačního spisu, kterých lze použití ku přezkoumání dobrého zdání fakulty. Obtížnější bude situace když podán rekurs proti odmítnutí habilitační žádosti ve druhém nebo třetím stadiu řízení. Jak má ministerstvo nabýti správného názoru, zda-li profesorský sbor rozhodl spravedlivě o habilitačním kollokvii, pokud se týče o přednášce na zkoušku? Zde by nepomohlo než opakovati s kandidátem dotčené výkony! Pokud jde o habilitační kollokvium, stačil by po př. zevrubný protokol, který by obsahoval celou rozpravu; ten však, pokud vím, nevede se při habilitačních rozpravách. — Ať jde však o odvolání proti rozhodnutí profesorského sboru v kterémkoliv stadiu habilitačního řízení, má rekursní řízení povždy osobní osten proti dotčenému profesorskému sboru. Předpokládáme-li totiž, 1. že profesorský sbor, rozhodnuvši zamítavě o habilitační žádosti, musí míti aspoň stejnou vědeckou schopnost, jako kterýkoliv jiný odborník (tedy i jiný profesorský sbor) požádaný ministerstvem o posudek, a 2. že profesorský sbor při svém rozhodnutí počínal si objektivně, t. j. nestranně, pak nemá rekursní právo vůbec smyslu. Bylo-li přece habilitačním řádem stanoveno, znamená to tudíž, že se buď první nebo druhý předpoklad, nebo snad žádný z obou neuznával. Neuznáváti první předpoklad bylo by zřejmě protismyslné, může tedy jíti toliko o předpoklad druhý. A tu ovšem možnost neobjektivního a stranického jednání nelze beze všeho popírati a tím i rekursní právo jakož i požadavek schválení udělené docentury beze všeho zavrhovati. Jde jen o to, zda-li skutečně jest ministerstvo povoláním činitelem, aby meritorně o podobných rekursech (pokud týkají se vědecko-didaktické schopnosti kandidáta) rozhodovalo. Zajisté lépe by byla otázka rozřešena, kdyby kandidát měl právo odvolati se in merito k jiné universitě, kdežto ministerstvu by příslušelo toliko, aby tuto universitu ur-

ministerium in die Lage gebracht wird, solchen Beschwerden abzuhelpfen, welche es als begründet zu erkennen vermag, ohne das fachmännische Urteil des Professorrenkollegiums einer Überprüfung zu unterziehen«. De lege ferenda zajisté správné, de lege lata však nikoliv!

čilo (delegovalo). Při rekursu proti odmítnutí habilitačního spisu šlo by o opětné prozkoumání jeho, při rekursu proti rozhodnutí v obou ostatních stádiích habilitačního řízení musil by se kandidát prostě podrobiti dotčeným úkonům znovu; jinak rozhodování o podobném odvolání nemá ceny a smyslu. — Naproti tomu jest ovšem ministerstvo povolanou instancí, aby rozhodovalo o habilitačních žádostech v jiném než vědecko-didaktickém směru; de lege ferenda je dokonce, jak již bylo řečeno, nutno prohlásiti je za jedinou povolanou instanci.

Dle praxe správního soudu jest stížnost proti neudělení veniae docendi, pokud se týče proti příslušnému neschválení, vyloučena z kompetence tohoto soudu, poněvadž záležitost ta spadá do oboru »volného uvážení« (rozh. ze dne 25./10. 1880, Mayrhofer I., str. 1097). Nehledě však k otázce, zda-li skutečně spadá či nespadá do tohoto oboru, jest jisto (i de lege ferenda), že se svou podstatou před toto forum nehodí, ač jinak nelze o tom pochybovati, že zde jde o »subjektivní právo« kandidátovo na habilitaci, předpokládajíc, že splnil všechny podmínky. Nutno zdůrazniti, že každý, kdo tyto podmínky splnil, má přímý nárok na habilitaci (srovn. k tomu, co bylo řečeno výše o numeru clausu).

(Dokončení.)

Zpráva o činnosti státovědného semináře pořádaného na české vysoké škole technické v Brně v roce 1917—18.

Dr. Rudolf Dominik.

Loňského roku došlo konečně k uskutečnění projektu, který již dávno tanul na mysli mnohým, kdož zajímají se o pěstění právní theorie na Moravě. Bylať u nás až dosud Popelkou. Právnická Jednota pořádala sice až do poslední doby obvyklé přednáškové a debatní večírky, tyto však zabývaly se po výtce otázkami praxe, přihlížejíce teprve v druhé řadě k řešení problémů ryze theoretických.

První krok k soustavnému pěstění právní theorie a zároveň k sjednocení vědecké práce v tomto oboru učiněn zahájením státovědného semináře pro absolvované právníky na české vysoké škole technické v Brně. Profesoři Weyr a Engliš to byli, kteří s nadšením podjali se nesnadného úkolu utvořiti šik pracovníků cvičených v samostatném vědeckém myšlení a položit tak základ budoucí vědecké obci právnické na Moravě. Na jejich provolání přihlásilo se v říjnu 1917 ke spolupráci 14 členů, příslušníků nejrůznějších povolání právnických (advokátní koncipienti, konceptní úředníci zemského výboru, soudu, místodržitelství, fi-